

Univerza
v Ljubljani Fakulteta
za družbene vede

SEMINARSKA NALOGA PRI PREDMETU
JEZIKOVNA KULTURA 2

Jezikovnokulturna podoba časnika Finance

S. H.

G. P.

M. V.

Novinarstvo, 1. letnik, redni študij.

Mentorica: **doc. dr. Nataša Gliha Komac**

Ljubljana, 19. maj 2011

1 Uvod.....	3
2 Predstavitev izbranega časnika.....	4
3 Sociolingvistične okoliščine, v katerih revija nastaja.....	7
3.1 Mnenja bralcev.....	8
4 Jezikovna podoba izbrane revije.....	10
4.1 Analiza zbranega gradiva (3 revije).....	10
4.1.1 Napake.....	18
4.1.2 Načrtna odstopanja.....	18
4.1.3 Razvojne težnje.....	19
5 Vpliv izbrane revije na sooblikovanje pisne norme.....	20
6 Viri in literatura.....	21
Priloge	
Priloga A: Mnenja bralcev (10 kratkih intervjujev).....	22
Priloga B: Trije članki z označenimi primeri dobrih in slabih jezikovnih praks.....	28

1. Uvod

V seminarski nalogi smo člani skupine podrobno predstavili časnik Finance, ker nam je ta vseč in ga kot bodoči novinarji tudi sami radi prebiramo. Zdelo se nam je, da časnik izstopa po besedišču, ki ga uporabljajo njegovi novinarji. To besedišče je v glavnem sestavljeno iz mnogih novot in jezikovnokulturnih teženj, kar tudi predstavljamo v nadaljevanju. Želimo poudariti, da je časnik eden izmed tistih, ki v slovenskem prostoru vzdržujejo in ohranjajo visoko raven jezikovne kulture.

2. Predstavitev revije

Časnik Finance izdaja družba Časnik Finance, d.o.o., namenjen je poslovni sferi – gospodarstvenikom, finančnikom, direktorjem podjetij, ekonomistom, politikom, delničarjem in laični javnosti. Izhaja vsak delovnik dopoldan, možno ga je kupiti v prosti prodaji, v spletni različici, bralci pa si ga lahko naročijo tudi na domači naslov. Naklada časnika se giblje med 17.100 in 17.400 izvodi. V Sloveniji ga je moč kupiti za 1,35 evra, v tujini za 1,40 evra in na Hrvaškem za 17, 50 kune. To pomeni, da je časnik po zmerni ceni dostopen širši javnosti ne glede na družbeni sloj.

Finance so običajno razdeljene na pet vsebinskih sklopov. Stalne rubrike so:

- Dogodki in ozadja
- Komentarji in odmevi
- Borze in denar
- zadnja stran

Občasne rubrike so:

- Trženje
- Električna
- Moj avto
- Oglasna priloga IKT informator
- Oglasna priloga Optična omrežja
- Moja kariera

Rubrika Dogodki in ozadja vsebuje 11–13 strani. Sestavljajo jo uredniški komentar, občasne ankete, komentarji gospodarskih kazalcev, prispevki o bančništvu, pravni in finančni nasveti strokovnjakov, novice iz sveta politike ter politične javnomnenjske raziskave. Ob robu strani je zaslediti kratke vesti o poslovanju posameznih podjetij. Podrubrika Nasvet nam ponuja aktualne nasvete na področju tehnologije in ekologije. Proti koncu nam novinarji v rubriki Komentarji in odmevi ponudijo bodisi kolumno novinarja Financ ali pa gostujočega komentatorja – strokovnjaka. Po potrebi so na koncu rubrike objavljeni še popravki in pojasnila iz prejšnjih števil.

Borze in denar je rubrika, ki bralcem na svoji na prvi strani predstavlja prispevek iz sveta ekonomije, takoj za tem pa tečaj valut Banke Slovenije. Ob strani so zapisani »naj vzponi in padci« vzajemnih skladov domačih ter upravljavcev, »evrotržne« obrestne mere, svetovni termiski trgi, lestvice izbranih borznih indeksov in rok dobave poljubnih dobrin (nafte, koruze, železa, svinca ...). Sledijo podrubrike Borzna kronika, Tuji trgi in Borze na Balkanu. Spodaj so objavljeni tečaji tuje gotovine, »prime rates«, tečaji tujih državnih papirjev, tečajnice Banke Slovenije (referenčni tečaj Evropske centralne banke), tečajnice vzajemnih pokojninskih skladov in podjetniški tečaji. V nadaljevanju pa še tečajnice vrednostnih papirjev ljubljanske borze in tečajnice vzajemnih skladov domačih ter tujih upravljavcev.

V rubriki Trženje je intervju in prispevki s področja oglaševalstva in marketinga. Dotična rubrika ima tudi svojo urednico. Rubriko Elektriika sestavljajo prispevki zgolj s temami o elektriki, cenah in statistiki s tega področja. Uredništvo vsakokrat izpostavi pluse in minuse raziskovane tematike, vključijo pa tudi komentarje strokovnjakov.

Zadnja stran je sestavljena iz podrubrike F-stil, ki piše o (popularni) kulturi. Objavljeni so rezultati spletne ankete in vprašanje za naslednjo, na katerega je moč odgovoriti na domači spletni strani časnika. V podrubriki Kdo si upa je zapisan nek aktualen citat, ki je pospremljen z relativno sarkastičnim opisom. Zraven je še rubrika Reciklaža, kjer je povzeta izjava osebe iz javnega življenja, ki pa ni aktualna, ampak vzeta iz bližnje ali daljne preteklosti. Enkrat sem, drugič tja je rubrika z naznanili o kulturnih dogodkih v prihodnjih dneh.

V občasni rubriki Moja kariera bralci lahko berejo o temah s področja zaposlovanja, kvalifikacij in izobraževanja. Objavljajo intervjuje z osebami, ki so poslovno uspešne, pišejo pa tudi o težavah pri zaposlovanju in o konfliktih na delovnem mestu. V sodelovanju s portalom mojedelo.com objavljajo tudi aktualna prosta delovna mesta.

Oglasna priloga IKT informator izhaja dvakrat mesečno in ponuja vsebine s področja tehnologije, računalništva, informatike ter znanstvenih raziskav. Vključuje uvodnik, intervjuje s strokovnjaki in kratke vesti. Rubrika ima svojega urednika, na zadnji strani pa je seznam mesečnih dogodkov s področja tehnologije. Oglasna priloga Optična omrežja vsebuje poglobljene intervjuje s strokovnjaki, kolumno gostujočega komentatorja in prispevke s področja telekomunikacij, interneta, optičnih omrežij in širokopasovnih povezav. Poudarek je predvsem na podjetjih, ki se ukvarjajo s prej omenjenimi tehnologijami. Priloga ima svojega urednika in lektorja.

Gleda na vsebinski pregled ugotavljamo, da je časopis namenjen gospodarstvenikom, politikom, znanstvenikom, in informatikom in strokovnjakom z različnih področij tehnologije ter laični javnosti, ki jo zanimajo novice v finančnem in znanstvenem svetu. Laiki pri branju namreč niso prikrajšani za razumevanje strokovnega izrazja, saj so termini razloženi v poljudnem jeziku.

3. Sociolingvistične okoliščine, v katerih revija nastaja

Glede teh okoliščin smo se pri raziskovanju večkrat poskušali obrniti na odgovornega urednika Financ Petra Frankla, na lektorico oz. jezikovno urednico Tatjano Hosta in na novinarki Andrejo Rednak ter Vido Zorko. Žal nam je odgovorila le zadnja imenovana:

Novinarji Financ imajo priročnik. Lahko vam pošljem kopijo tega, če ga ne boste zlorabili. To bo edino, kar vam lahko dam, nobeden drugi se ne bo ukvarjal niti pogledal mejla (dobivamo jih zelo veliko). Imate pa kot študentje novinarstva možnost, da opravljate pri nas prakso (imamo dogovor s Fakulteto za družbene vede) v okviru študija in dobite mentorja in lahko seveda vidite potek izdelave časopisa in vse drugo, kar vas zanima. Lep pozdrav in sporočite, ali vam to ustreza in kam pošljem.

Na podlagi zgoraj omenjenega priročnika (Priročnik za novinarje Financ, ki je sicer stroga poslovna skrivnost) smo v poglavju Pisanje zasledili naslednje navodilo: »Novinarji Financ moramo pisati kratko, jasno in enostavno ter vse skupaj podkrepiti z dobrim naslovom in grafično opremo.« V nadaljevanju pod naslovom Zakaj pisati po pravilih zasledimo napotek, da morajo novinarji pisati v poljudnem jeziku, ne v strokovnem. V priročniku dobesedno piše: »Pišem, kot za svojo staro mamo, da se bo lahko pohvalila pred prijateljicami, da razume.« Še en napotek v povezavi z jezikom pravi, da naj novinarji upoštevajo pravila pisanja; napotek ni natančneje razložen. Priporočajo še, da naj novinarji pišejo kratko, saj se »z dolžino manjša verjetnost, da bo kdo (poleg lektorja in urednika) članek sploh prebral.« Svetujejo tudi enostavnost: »Pišimo za bralce, ki niso strokovnjaki, in so danes prvič kupili Finance. Pojasnimo jim, kaj pomenijo nekateri izrazi, kaj dela neko podjetje in kaj se je do zdaj že dogajalo.« Posebej je poudarjeno, da »strokovnjakov dodatna pojasnila ne bodo zmotila, navaden bralec pa (če ne bo razumel, kaj bere) se bo počutil neumnega, zato bo nehal brati članek (ali pa kar cel časopis) in užaljeno počel kaj drugega.«

Priročnik opozarja tudi na pravilno strukturo novinarskih prispevkov (obrnjena piramida) in svetuje naslednji vrstni red: kaj, zakaj, kdo, kdaj in kje. Ta naj bi bil tudi najboljši in najpreglednejši. Pisci prispevkov naj bi upoštevali pravilo petnajstih besed – v prvih petnajstih besedah naj bi povedali vse, kar je novega. Novinarjem je naloženo, da morajo po dogovoru z

infografiki vse podatke in besedilo smiselno urediti, preveriti, navesti vir in obvezno dati v lekturo. Če gradivo, ki ga infografikom pošljejo po elektronski pošti, ni lektorirano, lahko poznejše lektura ves postopek podaljša za 20 pa tudi do 100 odstotkov. Kodeks novinarjev časnika Finance je dostopen preko spleta, v 9. členu pa je zapisano:

Vsi prispevki novinarjev časnika Finance so lektorirani. Če pri lektoriranju nastanejo nenamerne (vsebinske) napake, bodo v skladu z internimi pravili časnika Finance ustrezno popravljene. Sporočila za javnost, pisma bralcev in odzivi na prispevke praviloma niso vsebinsko preverjeni in lektorirani - so taki, kakršne smo prejeli.

Kljub temu, da nismo prejeli odgovorov zaposlenih na Financah, lahko na kratko sami odgovorimo na vprašanja, ki so bila sicer namenjena njim. Vlogo časopisa v slovenskem prostoru bi lahko opisali kot pomembno, saj so Finance edini časnik, ki je specializiran in osredotočen na poslovanje, finance, borzo in gospodarstvo ... Po podatkih Nacionalne raziskave branosti za leto 2010, en izvod časnika doseže 3,4 bralca. Prodana naklada se giblje 12.200 do 12.400 izvodi. Zaposleni pri časniku glede na pregledan interna navodila posvečajo relativno dovolj pozornosti jeziku, saj je že iz same hierarhije zaposlenih razvidna večja vloga lektorjev, ki se namreč imenujejo jezikovni uredniki. Že iz samega izraza oz. poimenovanja funkcije izhaja, da imajo jezikovni uredniki večjo vlogo in ne popravljajo zgolj jezikovnih napak ter netočnosti. Jezikovni urednik je bolj avtonomen pri odločanju, obenem pa tudi bolj osredotočen na celotno jezikovno podobo časnika in ne zgolj na en sam prispevek. Za jezik je značilna že omenjena posebnost: uporaba strokovnih besed v angleškem ali drugih svetovnih jezikih, ki še nimajo slovenske ustreznice, terminov s področja poslovanja, novot in veliko kratic, ki so v celoti zapisane z velikimi tiskanimi črkami. Teh nikdar ne sklanjajo.

3.1 Mnenja bralcev revije

Bralci so na vprašanje o vzrokih za spremljanje časnika večinoma odgovarjali, da ga spremljajo zato, ker dobijo osnovne informacije o novih podjetjih, o slovenskem trgu, ker iščejo ideje za širitev posla. Veliko jih je odgovorilo, da jim je všeč objektivnost medija. Zgolj en bralec je dodal, da je časopis na splošno na zelo visokem nivoju, kar se tiče jezika.

Intervjuanci so mnenja, da so Finance namenjene vsem, ki so aktivno vključeni v gospodarstvo ali jih to področje zgolj predmet njihovega zanimanja. Namenjen je tudi podjetnikom, ekonomistom in politikom.

Na vprašanje o jezikovni podobi časnika so si enotni, da nanjo niso pozorni, ter da bi bili nanjo pozorni zgolj ob pojavljanju jezikovnih napak. Bolj kot jezik jim je pomembna objektivnost medija. En bralec pa je skritiziral jezikovno podobo drugih časnikov (Žurnal in Dela) v primerjavi s Financami.

Jezik in stil časnika ocenjujejo kot dovršenega, običajnega in preprostega. Po njihovem vsebuje jedrnate stavke, ustrezal pa naj bi zahtevnejšim bralcem. Več bralcev meni, da jezik in stil pisanja včasih mejita na rumeni tisk. Eden izmed bralcev je izpostavil, da je jezik odvisen zgolj od novinarjev, ki pišejo prispevke, zato je stil in jezik nihata od novinarja do novinarja. Stil pisanja je namenjen širši množici in ne zgolj gospodarstvenikom; besede so poljudno razložene, kar je v prid laikom. Včasih je zaslediti tudi kakšne bolj pogovorne in slengovske besede, sicer pa je mnogo terminov in novih izrazov.

Vprašani so izpostavili, da časnik Finance vpliva na njihovo jezikovno znanje – bogati njihov besedni zaklad z izrazi, ki se uporabljajo v gospodarstvu, ti izrazi pa postanejo bolj domači in na začetku prebiranja usvojijo nekaj novih finančnih terminov. Ugotovili smo, da je bilo med bralci veliko samostojnih podjetnikov in ekonomistov, zato so o dotičnem področju tudi bolj podučeni. Nekdo je izpostavil, da je za znanje jezika v prvi vrsti odgovorna šola – to naj ne bi bila naloga medijev. Po mnenju drugega bralca pa ta jezik vpliva na našo jezikovno kulturo; svojega razmišljanja ni podrobneje opisal.

4. Jezikovna podoba izbrane revije

Na osnovi lastnih opažanj in pridobljenih informacij smo postavili naslednjo hipotezo: Časnik Finance vzdržuje visoko raven jezikovne kultiviranosti. Jezikovne napake se namreč pojavljajo samo v primeru prevajanja novih znanstvenih (finančno-tehnoloških) terminov, ki prihajajo iz angleščine in nimajo slovenske ustreznice.

4.1 Analiza zbranega gradiva

Tabela 4.1: Izpis napak in odstopanj od kodificirane pravopisne, slovnične in leksikalne norme

Beseda	Nova beseda	FidaPlus	medij	GigaFida	vrsta besedila	Vir	leto	SSKJ	Pravopis
konverzija	65	27	Delo	1512	časopisi, revije, internet	Dnevnik drugo, Finance	2009, 2008, 2007	+	+
predkupne	364	1	Mladina, Delo	4329	časopisi, revije, internet	internet, drugo, Dnevnik, Finance (5. mesto)	2009, 2007, 2008	-	-
sindicirano	44	16	Dnevnik, Savinjske novice	167	časopisi, revije, internet	Dnevnik, drugo, Delo, Finance (4. mesto)	2008, 2001, 2009	-	-
frčalo	63	8	Mladina, Delo	1178	časopisi, revije, leposlovje	drugo, Dnevnik, Delo, Finance (16. mesto)	2006, 1999, 2007	-	-
frčalo perje	28	4	Mladina, Delo, Dnevnik	95	časopisi, revije, internet	Dnevnik, drugo Internet, Finance (6. mesto)	2010, 1999, 2001	-	-

revidiranje	611	52	Dnevnik	3390	časopisi, revije, internet	Dnevnik, internet, dz-rs.si, Finance (7. mesto)	2010, 2001, 2008	-	-
solventnost	117	1	Delo	439	časopisi, revije, internet	Delo, Dnevnik, drugo, Finance (4. mesto)	2008, 2010, 2009	+	-
anuiteta	74	22	Dnevnik, Profit serijska publikacija	1405	časopisi, stvarna besedila, revije	Dnevnik, drugo, Delo, Finance (5. mesto)	2007, 2010, 2008	+	+
ecofin	71	14	Dnevnik	390	časopis , revije, internet	Finance, Delo, Dnevnik	2008, 2010, 2009	-	-
na mah	896	981	Mladina, Štajerski tednik, Podjetnik	1948	časopisi, revije, leposlovje	Delo, drugo, Dnevnik, Finance (16. mesto)	2001, 2008, 2007	-	+
birac	10	5	Delo	18	časopisi, revije	Finance, Delo, Dnevnik	2007, 2008, 2006	-	-
prime rates	0	0	0	0	/	/	/	-	-
evrotržne	0	0	0	27	časopisi, revije, internet	drugo, Dnevnik, Delo, Finance (4. mesto)	2001, 1999, 2004	-	-
upravljavci	152 8	181	Delo	16.472	časopisi, revije, internet	internet, drugo, Delo, Finance (4. mesto)	2010, 2008, 2007	-	+
upravljalci	518	173	Dnevnik	11.780	časopisi, revije, internet	internet, drugo, Delo, Finance (17. mesto)	2006, 2003, 2007	-	-

kolidž	158	17	Večer, Slovenski bd publikacija	2456	časopisi, revije, stvarna besedila	drugo, Delo, Dnevnik, Finance (16. mesto)	2009, 2008, 2007	-	-
hedge	277	29	Profit	811	časopisi, revije, internet	Finance, Dnevnik, Delo	2007, 2008, 2009	-	-
hedge skladov	45	5	Delo	576	časopisi, revije, internet	Finance, Dnevnik, Delo	2007, 2008, 2009	-	-
izpodbojnost	22	5	Delo	300	internet, stvarna besedila, časopisi	Internet, GV založba, Dnevnik, Finance (4. mesto)	2010, 2004, 2005	+	-
skočiti v lase skočili v lase	8, 93	0	Dnevnik, Delo	891	časopisi, revije, internet	Delo, Dnevnik, drugo, Finance (15. mesto)	2008, 2001, 2010	-	-
koadjutor	13	1	Delo	26	časopisi, revije, internet	Delo, Dnevnik, drugo	2009, 2000, 2001	+	-
finančni greh	1	8	Dnevnik, Delo, Mladina	26	časopisi, revije, stvarna besedila	Delo, Dnevnik, drugo, Finance (18. mesto)	2009, 2008, 2007	-	-
odložitev	547	45	Dnevnik, DZS, Pogačnik	2355	časopisi, internet, revije	Dnevnik, internet, ustanove, Delo	2010, 2000, 1999	-	-
portfelj	960	52	Dnevnik	7517	časopisi, revije, internet	Finance, Delo, Dnevnik	2008, 2007, 2009	+	+
biznis	687	143	Gorenjski glas	5184	časopisi, revije, internet	Mladina, Delo, drugo	2010, 2008, 2007	+	+

osciliranje	1	0	Dnevnik, Življenje in tehnika	30	revije, časopisi, stvarna besedila	drugo, Dnevnik, Delo Revije	2003, 2005, 2007	+	-
implementacija	267	63	Dnevnik	3527	časopisi, internet, revije	drugo, Delo, Dnevnik	2010, 2008, 2007	-	+
implementiranje	13	3	Delo	54	internet, časopisi, stvarna besedila	drugo, internet, ustanove, Finance	2010, 2009, 2008	-	-
doktorand	79	4	Delo, Nedeljski dnevnik	299	časopisi, internet, revije	internet, ustanove, Delo, Dnevnik, Finance (5. mesto)	2010, 2007, 2008	+	+
ni fer	167	0	0	583	internet , časopisi , revije	dz-rs.si , drugo , 24ur.com	2010, 2006, 2008	-	-
blue chipi	60	2	Vzajemna	259	časopisi , revije , internet	Finance , Dnevnik , Delo	2007, 2006, 2008	-	-
kotiranje	950 (kotirajo)	273	Delo	325	stvarna besedila , časopisi , revije	Tehniška založba , drugo , Dnevnik , Finance (5. mesto)	2005, 2003, 2007	+	-
antedatiranje	0	0	0	0	/	/	/	-	-
gabaritih	78	0	0	(gabarit) 999	časopisi , internet , revije	drugo , Gorenjski glas , Delo	2008, 2010, 2007	-	-

dumping	59	251	Mladina	356	časopisi, revije, internet	Dnevnik, drugo, Delo, Finance (4. mesto)	1999, 2010, 1998	+	+
dozidavanje	3	11	Delo	18	časopisi, revije	drugo, Delo, Adria Media	2009, 2003, <u>2001</u>	+	-
prezidavanje	4	12	Delo	9	časopisi, stvarna besedila	Delo, Mladinska knjiga, Dnevnik	2002, 2003, <u>2001</u>	-	-
flikanje	10	23	Dnevnik, Mladina	37	časopisi, internet, revije	Dnevnik, drugo, 24ur.com, Mladina, siol.net*	2010, 2005, <u>2004</u>	-	-
prerekane terjatve	7	0	0	<i>prerekan_</i> <i>terjatev</i> 120	internet, časopisi, drugo	internet, ustanove, Dnevnik, Delo	2010, 2003, <u>2001</u>	-	-
brezstično	8	0	0	<i>brezstičen</i> 68	časopisi, internet, revije	Delo, najdi.si, Finance	2008, 2010, <u>2007</u>	-	-
refinanciranje	185	298	Delo	913	časopisi, revije, internet	Finance, Dnevnik, Delo	<u>2008,</u> 2009, <u>2010</u>	-	-

na drugi strani luže	54	0	0	282	časopisi, revije, internet	drugo, Dnevnik, Delo,	2010, 2006, 2007	-	-
izgubarske (izgubar)	21 27	0 293	Dnevnik	274	časopisi, internet, revije	Delo, Finance, Dnevnik	2008, 2010, 2009	- +	- +

LED-diode	10	0	0	533	revije, internet, časopisi	drugo, internet, novice, Delo Revije, Finance (4. mesto)	2010, 2008, 2003	-	-
računalniški oblak	1	0	0	10	internet, stvarna besedila, revije	GV Založba, (4) najdi.si, (4) drugo	2010, 2008, 2009	-	-
folksonomija	0	0	0	6	Revije	Delo Revije	2006	-	-
eksabajt	6	0	0	5	Revije	drugo	2005	-	-
integrator	43	0	0	369	časopisi, revije, stvarna besedila	drugo, Dnevnik, Delo, Finance (5. mesto)	2003, 2007, 2008	+	-
dveri	663	960	Delo	1247	revije, časopisi, leposlovje	drugo, Delo, Dnevnik	2003, 2001, 2006	+	+
fluktuacija	111	479	Delo,	884	časopisi,	drugo,	2008,	+	+

			Dnevnik		revije. stvarna besedila	Delo. Dnevnik. Finance (4. mesto)	2007, 2002		
odprtokodne	148	3	Monitor	2.040	revije. internet. časopisi	drugo. Delo Revije. Delo	2006, 2010, 2008	-	-
outsourcing	96	256	Dnevnik, Podjetnik	561	časopisi. revije. stvarna besedila	Finance. drugo. Delo Revije	2008, 2007, 2009	-	-

ilustratorna	0	0	0	0	0	0	0	-	-
resetiranje	17	43	Delo, Moj mikro	92	revije. internet. časopisi	drugo. Delo Revije. Adria Media	2010, 2008, 2006	-	-
prikrojujejo	6	0	0	181	časopisi. revije. internet	Delo. Gorenjski glas.	2003, 2009, 2008	-	-
eksaktna	99		Delo	eksakten (682)	časopisi. revije. internet	Delo. drugo. Dnevnik	2010, 2007, 2001	+	+
eksakten	67	86							
ekzaktne	9	7	Delo	ekzaktne (12)	časopisi. internet. revije	Delo. drugo. rtvslo.si	2010, 2004, 2006	-	-
glavarina	90	196	Delo, Dnevnik	421	časopisi.	Delo.	2007,	+	+

					revije. internet	drugo. Dnevnik	2003, 2010		
disertacija	139	302 2	Mladina, Dolenjski list	6737	časopisi. internet, revije	internet. ustanove. Delo. drugo	2010, 2003, 2008	+	+
dizertacija	11	66	Mladina	119	časopisi. revije. internet	drugo. Delo. Mladina	2010, 2008. 2007	+	+
negiranje	54	119	Dnevnik, Mladina	236	časopisi. revije. internet	Dnevnik. drugo. Delo	2010, 2008, 2007	+	-
falcon	561	35	Kmečki glas	3505	časopisi. revije. internet	drugo. Dnevnik. Delo	2001, 2010, 2009	-	-
falkon	22	1	Dolenjski list	75	internet. časopisi, revije	siol.net. dz-rs.si. 24ur.com	2010, 2004, 2002	-	-
pulijo	169	348	Delo	puliti (2.769)	časopisi. revije. internet	drugo. Dnevnik. Delo	2008, 2007, 2004	+	+
v škarjah	8	8	Dnevnik, Nedeljski dnevnik	266	časopisi. revije. internet	Dnevnik. Delo. drugo	2002, 2008, 2007	+	-
simptomatična	79	139	Mladina	<i>simptoma- tičen (723)</i> <i>simptoma-</i>	časopisi. revije.	Delo. Dnevnik.	2010, 2007,	+	+

				<i>tično (328)</i>	internet	drugo	2008		
sovlaganje	34	385	Dnevnik, Dolenjski list	465	časopisi, revije , internet	Dnevnik , Delo , drugo	2001, 2000, 1999	+	-
spajkalnik	17	114	Življenje in tehnika	174	revije , časopisi , stvarna besedila	drugo , Delo , Revije , Delo	2005, 2006, 2004	+	+
kolokacija	7	52	humanistika in družboslovje	197	stvarna besedila , časopisi, revije	Krtina , drugo , Delo	2000, 2008, 2006	-	-
teleing	19	3	Večer	108	časopisi, revije , internet	Ekipa , drugo , Delo , Finance (4. mesto)	2008, 2009, 2007	-	-

*Zaradi enakega števila pojavljanj smo izbrali pet medijev.

Opombe k tabeli:

V prvem stolpcu tabele je najprej navedena iskana beseda, ki ji sledita števili zadetkov v korpusih Nova beseda in FidaPlus. V četrtem stolpcu je zapisan medij, v katerem se beseda po podatkih FidePlus največkrat pojavlja. Zaradi večje preglednosti smo izbrali največ tir različne medije, ti pa so razvrščeni od najbolj številčne do najmanj številčne pojavitve. V petem stolpcu je na enak način zapisano število konkordanc v korpusu Gigafida, sledijo pa vrste besedila, kjer se beseda največkrat pojavlja. Ponovno smo izbrali tri najpogostejše pojavitve, zraven pa sta navedena še točen vir in leto pojavitve. Če se kot vir pojavi časnik Finance (vendar ne med prvimi tremi zadetki), zapišemo na katerem mestu. V zadnjih dveh stolpcih tabele preverjamo, če je beseda prisotna v Slovarju slovenskega knjižnega jezika in v Pravopisu (znak + pomeni, da je, znak – pa,

da ne). Če se beseda ne pojavi v nobenem korpusu in jezikovnem priročniku, je celotna vrstica odebeljena. V tabeli so s črtkano črto ločene besede, ki jih v časniku uporabljajo (te so nad črtkano črto in so primer pravilne rabe) in besede, katerih rabo SSKJ in Pravopis odsvetujeta (zapisane so pod črtkano črto, pojavljajo pa se tudi v korpusih). Besede v poševnem tisku so dodane, ker korpusi ne najdejo točno določenih iskalnih izrazov, ampak njihove približke. Izjemi sta hedge in hedge skladov ter frčalo in frčalo perje; pri obeh smo zgolj drugi del našli v Financah, prvega pa smo dodali sami, da bi videli, če se del besede iz besedne zveze kdaj pojavlja tudi samostojno.

4.1.1 Napake

Navkljub naši podrobni analizi, večkratnem prebiranju treh številčk časnika, slovničnih napak nismo zasledili. Vsa odstopanja so plod prizadevanj ohraniti časnik na konkurenčnem nivoju aktualnosti – za potrebe pisanja o financah, inovacijah in tehnologiji pisci angleške izraze. Pravzaprav nima smisla, da bi se novinarji ukvarjali s prevajanjem tovrstnih besed, saj so zato tvorjenje in prevajanje besed odgovorni strokovnjaki s področja jezikoslovja.

4.1.2 Načrtna odstopanja

Načrtna odstopanja v časniku lahko razdelimo v tri skupine. Neologizmi so besede ali besedne zveze, ki še niso splošno uveljavljene – v uporabi so razmeroma kratek čas. Okazionalizme večinoma tvorijo novinarji, ko za konkretni primer ne najdejo ustrežnejše besede za poimenovanje, stilemi pa so stilno zaznamovana jezikovna sredstva (največkrat pogojena z osebnim stilom pisanja).

a) V časniku se pojavi največ **novot ali neologizmov**. Gre za besede, ki se ne pojavljajo v jezikovnih priročnikih kot sta Pravopis in Slovar slovenskega knjižnega jezika, prav tako pa se razmeroma redko pojavljajo v treh izbranih korpusih. Kot neologizme smo prepoznali: teleing, kolokacija, sovlaganje, falcon, resetiranje, outsourcing, odprtokodne, folksonomija, eksabajt, led-diode, refinanciranje, brezstično, prezidavanje, dozidavanje, gabaritih, antedatiranje, blue chipi,

implementiranje, osciliranje, hedge skladov, prime rates, evrotržne, birač, ecofin, revidiranje in predkupne.

Zasledili smo tudi tri besede, ki se ne pojavijo nikjer. To so: antedatiranje, ilustratorna in prime rates (glej Tabelo 4.1).

b) Redko se v časniku pojavijo **okazionalizmi**. Sledečih besed ni zaslediti v korpusih in temeljnih jezikovnih priročnikih. Te besede so: v škarjah, prikrojujejo, ilustratorna, računalniški oblak, izgubarske, na drugi strani luže in finančni greh. Kot omenjeno so te besedne in besedne zveze plod novinarjeve domišljije.

c) Pisci nimajo zaznamovanega osebnega stila pisanja, zato se **stilemi** pojavljajo manj pogosto. Primeri stilemov so: na drugi strani luže, ni fer, likanje, pulijo, negiranje, skočiti v lase, na mah in frčalo perje.

4.1.3 Splošne razvojne težnje

Spodaj zapisane besede so po našem mnenju razvojne težnje v jeziku, saj se v večini primerov še ne pojavljajo v temeljnih jezikovnih priročnikih se pa pogostnost njihove uporabe večja, kar prikazujejo rezultati iskanja po korpusih. Besede imajo v korpusih več zadetkov kot novote. Besede so: spajkalnik, simptomatično, disertacija, glavarina, eksakten, fluktuacija, integrator, prerekane terjatve, dumping, kotiranje, implementacija, doktorand, biznis, portfelj, odložitev, koadjutor, izpodbojnost, upravljavci, kolidž, anuiteta, solventnost in konverzija.

5. Vpliv izbrane revije na sooblikovanje pisne norme

Na osnovi lastnih opažanj in pridobljenih informacij smo postavili naslednjo hipotezo: Časnik Finance vzdržuje visoko raven jezikovne kultiviranosti. Jezikovne napake se namreč pojavljajo samo v primeru prevajanja novih znanstvenih (finančno-tehnoloških) terminov, ki prihajajo iz angleščine in nimajo slovenske ustreznice. Hipoteza, ki smo jo postavili na začetku, se je

potrdila, saj smo z raziskovanjem po jezikovnih priročnikih in korpusih ter s kratkimi anketami med bralci prišli do zaključkov, časopis vzdržuje visoko raven jezikovne kulture, za katero skrbi tako z jezikovnim urednikom, kot tudi z doslednimi navodili zaposlenim (Priročnik za novinarje Financ). Pri časniku se zavedajo, da so pravilnost, preglednost in poljudnost zaželene pri bralcih in, da z njimi lahko dosežejo širši krog interesentov. Menimo, da časnik neposredno ne vpliva na sooblikovanje pisne norme, posredno pa se s pomočjo njihovega pisanja (anglizmi, termini, stilemi ...) oblikuje neke vrste nov finančni in tehnološki žanr, ki bogati besedišča ljudi, hkrati pa vpliva tudi na ostale dnevnike – veliko tovrstnih izrazov je namreč zaslediti tudi v Delu in Dnevniku.

Napake se v Financah praktično ne pojavljajo, mnogo pa je novot in jezikovnokulturnih teženj k novim izrazom, kar tudi potrjuje našo hipotezo. Našli smo tudi primere dobre prakse – besede, ki se lahko zapišejo na dva ali več načinov so v Financah v vseh primerih zapisane na način, ki ga predpisujeta SSKJ in Pravopis. Za primer naj navedemo pravilen zapis besedne zveze skrb zbujajoče (namesto skrb vzbujajoče), disertacija (namesto dizertacija), eksakten (namesto ekzakten) in upravljavci namesto podobne, toda napačne besede upravjalci. Odlikuje jih tudi pravilen zapis stičnega, predložnega pomišljaja; primer je gradnja ceste Divača–Koper.

Poudarjamo, da je časnik Finance lahko zgled marsikateremu slovenskemu tiskanemu mediju. Prihodnost časopisov vidimo predvsem v skrbi za odnos med novinarjem in bralcem, prvi pa ima tudi možnost širjenja znanja in prenašanje jezikovne kulture na bralca. Zdi se, da to možnost pri časniku v veliki meri izkoriščajo. Bolj bi se morali izogibati tujkam, ki sicer imajo slovensko ustreznico, a je zaradi nam neznanega razloga ne uporabljajo. Drugače pa je uporaba novot in jezikovnokulturnih teženj povsem razumljiva ter dobrodošla.

Seminarski nalogi smo lažje razumevanje priložili tudi intervjuje desetih bralcev Financ in tri članke z označenimi jezikovnokulturnimi posebnostmi.

6. Viri in literatura

- Časnik Finance, d.o.o. 2009. *Priročnik za novinarje Financ*. Ljubljana: interno gradivo časopisne hiše Finance.
- *FidaPLUS*. Dostopno prek: <http://iskanje.fidaplus.net/zgradiSeznamKonkordanc.aspx> (15. maj 2011).

- *Finance*. 2010. (6. april).
- *Finance*. 2010. (7. april).
- *Finance*. 2010. (8. april).
- *Finance*. Dostopno prek: www.finance.si (12. maj 2011).
- *Gigafida*. Dostopno prek: <http://demo.gigafida.net/> (15. maj 2011).
- *Nacionalna raziskava branosti*. 2010. Dostopno prek: <http://www.nrb.info/> (18. maj 2011).
- *Nova beseda*. Dostopno prek: http://bos.zrc-sazu.si/c/neva.exe?expression=apriori&clm=44&crm=44&hits_shown=100&hs=1&wth=0&sel=%28all%29&name=a_si (15. maj 2011).
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (13. maj 2011).
- Slovenska oglaševalska zbornica. 2010. *Preglednica revidiranih prodanih naklad*. Dostopno prek: http://www.soz.si/projekti_soz/preglednica_revidiranih_prodanih_naklad/?houses%5B%5D=10&magazine%5B%5D=31&time%5B%5D=2010-01-012010-03-31&time%5B%5D=2010-07-012010-09-30&rpn_type%5B%5D=1&rpn_type%5B%5D=4&submitType= Prika%BEi+podatke+po+filtrih#result (18. maj 2011).
- *Slovenski pravopis 2001*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sp2001.html> (13. maj 2011).

Priloga A: Mnenja bralcev (10 kratkih intervjujev)

Bralka 1

Zakaj spremljate in berete časnik?

Finance imamo naročene šele en mesec, zato si še nisem oblikovala točnega mnenja, vsa opažanja so šele kratkoročna. Finance spremljam in berem zato, ker tako dobim nekaj informacij o podjetjih s katerimi dnevno posluujemo hkrati pa spoznam nova podjetja.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Vsem, ki so aktivno vključeni v gospodarstvo, se ukvarjajo s financami, naložbami, ..

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Ne.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Jezik je preprost, stavki so jedrnat in ta stil mi je zelo všeč.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Menim, da ne vpliva na jezikovno znanje, mogoče izrazi, ki se uporabljajo v gospodarstvu, financah postanejo bolj domači.

Bralka 2

Zakaj spremljate in berete časnik?

Za pridobivanje aktualnih informacij podjetij s slovenskega trga, njihovo finančno stanje, gospodarska gibanja predvsem na slovenskem trgu, na katerem je prisotno tudi naše podjetje, iskanje novih idej za širitev posla.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Podjetnikom in tistim, ki jih zanima slovensko gospodarstvo.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Občasno.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Ustreza zahtevnejšim bralcem.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Bogatenje besednega zaklada z izrazi, povezanimi z delovanjem podjetij na trgu.

Bralec 3

Zakaj spremljate in berete časnik?

Ker je v tej deželi šentflorjanski še najbolj objektiven medij, saj so lastniki časnika finance Švedi, Bonnier.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Časnik Finance je namenjen vsem svobodomislecem, saj pišejo novice takšne kot so in niso pod vplivom katere izmed političnih opcij.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Na jezikovno podobo nisem tako pozoren, bolj kot jezikovna podoba mi je pomembna objektivnost poročanja.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Časnik Finance bi opisal kot že navedeno, najbolj objektivni medij v deželi šentflorjanski, kjer je na žalost večina medijev pod vidnim vplivom vladajoče garniture. Jezik je odvisen od novinarjev, kateri pišejo članek, tako da to niha od novinarja do novinarja, pa čeprav vse to preleti čez še odgovorni urednik. Stil pisanja se mi zdi v redu, saj je časnik finance namenjen širši množici in ne zgolj gospodarstvenikom in prvoborcem gospodarstva, zato tudi naklada Financ ne pada tako močno kot naklada ostalih časopisov, medtem ko spletna stran beleži neprestano rast obiska.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

V bistvu jezik časnika ne vpliva na moje jezikovno znanje, saj študiram ekonomijo in so mi vsi te strokovni izrazi znani.

*Bralec 4***Zakaj spremljate in berete časnik?**

Spremljam ga, ker je edini večji politično neodvisen medij.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Časnik je namenjen splošni publiki, ki jo zanima gospodarstvo in aktualno domače politično stanje, ter pomen tega stanja za gospodarstvo in vsakodnevno življenje.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Včasih - veliko bolj sem pozoren na sporočilnost, kot pa na obliko.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Časnik je oblikovan v smislu kar najmanjše porabe bralčevega časa za iskanje novic, ki ga zanimajo. Čimbolj agresiven, privlačen naslov, in velika fotografija osebe, ki je z novico povezana. V nadnaslovu in podnaslovu so podane temeljne informacije. Kogar zanima, nadaljuje z branjem članka, kogar ne, nadaljuje s pregledom naslovov. Zaradi takega načina leposlovje

pogosto trpi, ampak to je privzeta način dela, saj je nemogoče imeti knjižni estetski slog, in podati vse ključne informacije v prvi in drugi vrstici.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Jezik časnika Financ nikakor ne vpliva na moje jezikovno znanje, kot tudi ne jezik katerega koli drugega informativnega medija. V Financah sem v začetku prebiranja zgolj usvojil nekaj novih finančnih terminov, sicer pa jezikovno znanje pridobivam predvsem skozi branje leposlovne ali strokovne literature.

Bralka 5

Zakaj spremljate in berete časnik?

Ker sem ugotovila, da časnik na zanimiv in strnjen način piše o stvareh, kjer jih drugje ni zaslediti.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Časnik je namenjen gospodarstvenikom, podjetnikom, ekonomistom in politikom.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Na jezikovno podobo bi najverjetneje bila bolj pozorna, če bi prihajalo do jezikovnih napak, ki pa jih v tem primeru ni.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Jezik je dovršen, vsebuje mnogo terminov in novih izrazov; stil je preprost. Včasih časnik vsebuje tudi kakšne bolj pogovorne, slengovske besede.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Časnik bogati moje jezikovno znanje, saj vsebuje veliko novih izrazov in terminov.

Bralec 6

Zakaj spremljate in berete časnik?

Ker me zanima podjetništvo.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Podjetnikom in vodilnejšim ljudem v podjetjih.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Ne preveč.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Za sam jezik nisem preveč pozoren, zdi se mi pa da postajajo preveč "rumene".

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Zagotovo vpliva, saj v primeru da je v njem kakšna beseda s katero nisem seznanjen oziroma se njenega pomena popolnoma ne zavedam se o tej besedi poučim.

Bralec 7

Zakaj spremljate in berete časnik?

Imam ga naročenega na dom in ga prebiram vsako jutro pri zajtrku. Za moje pojme je to edini časopis, ki se ne ukvarja s »trič trač« zadevami. Lahko preberem tudi kaj politike, ampak vse v mejah normale. V njem je tudi zelo malo slovničnih napak in zdi se mi, da je časopis na splošno na zelo visokem nivoju.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Po mojem je namenjen vsem, ki se ukvarjajo s financami na kakršenkoli način, seveda pa tudi nam, navadnim ljudem, ki nas ta problematika zanima.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

O, ja, sem. To me pri ostalih časopisih zelo moti. Ni mi jasno, kaj počnejo novinarji oz. lektorji na Žurnal ali pa Delu na primer. Finance so glede tega na zelo visokem nivoju, ker dejansko opazim le tiskarskega škrata, na pa ene napake, ki bi se pojavljala skozi cel časopis.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Opisal bi ga kot časopis na visokem jezikovnem in stilnem nivoju. Jezik je na čase sicer finančno-znanstven, se mi zdi, da veliko besed slovenijo, ampak jih samo v narekovajih zapišejo. Seveda pa to ni neokusno. So vse besede poljudno razložene, tako da tudi čisto navaden laik lahko vse razume.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

To pa mislim, da ga zelo malo. Mislim, mogoče se kako besedo, kakšen strokoven izraz, v angleščini na novo naučim, drugače je pa za znanje jezika v prvi vrsti odgovorna šola (osnovna in srednja), v drugi pa okolje. Časopisi naj bi vzdrževali jezik in njegova pravila na visokem nivoju, mislim da je to njihova glavna naloga.

Bralec 8

Zakaj spremljate in berete časnik?

V Financah so predvsem članki aktualnega gospodarsko političnega dogajanja. Članki so zgoščeni s specifičnimi informacijami glede gospodarstva.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Vsem, ki jih zanimajo zgoščene gospodarske informacije ali informacije z določenih poslovnih področij

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Tudi.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Prepogosto je jezikovni stil prenapet, populističen, kritizerski, predvsem s strani posameznih avtorjev. Včasih meji na rumeni tisk. Pogrešam objektivne analitične članke - raziskovalne.

Avtorji se ponavljajo in ponavljajo tudi svojo mantro. Gledajo predvsem svoj politično/ekonomski interes.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Na jezikovno znanje ne vpliva.

Bralec 9

Zakaj spremljate in berete časnik?

Ker me zanimajo stališča slovenske neoliberalne scene.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Slovenskemu gospodarstvu / managerjem in lastnikom / ter zainteresirani mladini.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Ne.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Po moje je jezik običajen.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Ta jezik vpliva na našo jezikovno kulturo ...seveda na tiste, ki splohčitajo..... koliko in kaj pa čitajo se vidi na Slovenskih novicah, ki so najbolj tiražen slovenski dnevnik to govori o zahtevnosti te populacije.

Bralec 10

Zakaj spremljate in berete časnik?

Občasno ga kupim v trafiki, ker se mi zdi res v redu časopis.

Komu je po vašem mnenju časnik namenjen?

Hm, namenjen je po mojem bolj poslovnežem in ljudem, ki jih zanima borza in gospodarstvo.

Ste kdaj pozorni tudi na njegovo jezikovno podobo?

Ne, to pa nisem.

Kako bi ga opisali? Kako bi opisali njegov jezik, stil?

Je dober časopis, zato ga rad preberem. Se mi zdi, da je na visokem nivoju.

Kako (če sploh) jezik časnika vpliva/sooblikuje vaše jezikovno znanje?

Mislím, da ga ne časnik, ko hočem slišati lep slovenski jezik raje preberem kako knjigo.

Priloga B: Trije članki z označenimi primeri dobrih in slabih jezikovnih praks

Z modro barvo so označeni primeri dobrih, z rdečo pa slabih jezikovnih praks.